

TAASTUVENERGIA

Taastuvad energiaallikad (tuuleenergia, päikeseenergia, hüdroenergia, ookeanienergia, geotermiline energia, biomass ja biokütused) on fossiilkütuste alternatiivid, mis aitavad vähendada kasvuhooonegaaside heitkoguseid, mitmekesistada energiavarustust ning vähendada sõltuvust ebakindlatest ja heitlikest fossiilkütuse-, eelkõige nafta- ja gaasiturgudest. ELi õigusloome taastuvate energiaallikate edendamiseks on viimastel aastatel märkimisväärselt arenenud. Aastal 2009 seadsid ELi juhid eesmärgiks, et 2020. aastaks oleks 20% ELi energiatarbimisest pärit taastuvatest energiaallikatest. Aastal 2018 lepidi kokku, et 2030. aastaks tuleb 32% ELi energiatarbimisest saada taastuvatest energiaallikatest. Praegu on arutamisel tulevane poliitikaraamistik 2030. aasta järgseks perioodiks.

ÕIGUSLIK ALUS JA EESMÄRGID

Vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 194 on ELi energiapoliitika eesmärk edendada uute ja taastuvate energiaallikate väljaarendamist, et viia kliimamuutustega seotud eesmärgid paremini kooskõlla uue turukorraldusega ja need sellesse integreerida.

SAAVUTUSED

A. Esimesed sammud

Lähtudes 1997. aasta valgest raamatust taastuvate energiaallikate kohta ([COM\(1997\)0599](#)), seadis EL endale eesmärgiks katta 2010. aastaks taastuvate energiaallikate abil 12% energiatarbimisest ja 22,1% elektrienergia tarbimisest, kusjuures direktiivis 2001/77/EÜ seati iga liikmesriigi jaoks soovituslikud eesmärgid. Kuna 2010. aastaks seatud eesmärkide saavutamine ei edenenud, võeti vastu laiahaardelisem õigusraamistik.

B. Taastuvenergia direktiiv

Detsembris 2018 jõustus läbivaadatud taastuvenergia direktiiv ([direktiiv \(EL\) 2018/2001](#)), mis on osa paketist „Puhas energia kõikidele eurooplastele“, mille eesmärk on säilitada ELi ülemaailmne juhtpositsioon taastuvenergia valdkonnas ja aidata ELil täita Pariisi kokkuleppes tulenevaid heitkoguste vähendamise kohustusi. Uue direktiiviga kehtestatakse ELile uus siduv eesmärk, mille kohaselt taastuvenergia peab moodustama 2030. aastaks vähemalt 32% energia lõpptarbimisest, ning klausel selle võimaliku ülespoole korrigeerimise kohta 2023. aastaks.

Algses taastuenergia direktiivis, mis võeti kaasotsustamismenetluse teel vastu 23. aprillil 2009 (direktiiv 2009/28/EÜ, millega tunnistatakse kehtetuks direktiivid 2001/77/EÜ ja 2003/30/EÜ), sätestati, et 2020. aastaks peab 20% ELis tarbitavast energiast pärinema taastuvatest energiaallikatest. Lisaks peab 2020. aastaks 10% transpordikütusest kõigis liikmesriikides pärinema taastuvatest energiaallikatest. Direktiivis esitati ka mitmesugused mehhanismid, mida liikmesriigid saavad oma eesmärkide saavutamiseks kohaldada (toetuskavad, päritolutagatised, ühisprojektid, koostöö liikmesriikide vahel ja kolmandate riikidega), ning sätestati biokütuste säästlikkuse kriteeriumid.

Läbivaadatud direktiivis määratleti kaks erinevat reguleerimiskorda: kuni 2020. aastani kinnitati olemasolevad riiklikud taastuenergia eesmärgid, võttes arvesse iga riigi lähtepunkti ja taastuvate energiaallikate üldist potentsiaali. Need eesmärgid ulatuvad 10%st Maltal kuni 49%ni Rootsis. [Riiklikes taastuenergia tegevuskavades](#) täpsustasid ELi riigid, kuidas nad kavatsevad eesmarke täita ja milline on nende üldine taastuenergiapoliitika tegevuskava. Riiklike eesmärkide täitmisel tehtud edusamme hinnatakse iga kahe aasta järel, kui ELi riigid avaldavad oma riiklikud taastuenergia [eduaruanded](#). Alates 2021. aastast kehtestati direktiiviga uue paketi „Puhas energia kõikidele eurooplastele“ raames ELi üldine taastuenergia eesmärk 2030. aastaks. ELi liikmesriigid esitavad oma riiklikud energiaeesmärgid kümneaastastes [riiklikes energia- ja kliimakavades](#). Neid kavasid hindab komisjon, kes võib võtta ELi tasandil meetmeid, et tagada nende saavutamine ja kooskõla ELi üldise eesmärgiga. Riiklike eesmärkide täitmisel tehtud edusamme hinnatakse iga kahe aasta järel, kui ELi riigid avaldavad oma riiklikud taastuenergia eduaruanded.

C. Edasised sammud

Oma 6. juuni 2012. aasta teatises „Taastuenergia, Euroopa energiaturu oluline osaline“ ([COM\(2012\)0271](#)) määras komisjon kindlaks valdkonnad, kus alates praegusest kuni 2020. aastani tuleks jõupingutusi suurendada, et ELi taastuenergiatootmise suurenemine jätkuaks 2030. aastani ja ka pärast seda. Novembris 2013 avaldas komisjon täiendavad suunised taastuenergia toetuskavade ning koostöömehhanismide kasutamise kohta, et saavutada taastuenergia vallas seatud eesmärgid väiksemate kuludega ([COM\(2013\)7243](#)). Komisjon teatas, et toetused, mida liikmesriigid tohivad taastuenergiasektorile pakkuda, vaadatakse põhjalikult üle, ning et tavapärastele soodustariifidele eelistatakse hankemenetlusi, soodustasusid ja kvoodikohustusi. Keskkonna- ja energiaalase riigiabi suunistes aastateks 2014#2020 ([2014/C 200/01](#)) täpsustatakse taastuenergia toetuskavade uut raamistikku veelgi.

EL on alustanud ettevalmistusi 2020. aasta järgseks perioodiks, et investoritele oleks kehtima hakkav kord juba varakult selge. Komisjoni teatises „Energia tegevuskava aastani 2050“ ([COM\(2011\)0885](#)) esitatud pikaajalises strateegias on taastuenergiat tähtis koht. Tegevuskavas esitatud plaanid energiasektori CO₂ heitkoguste vähendamiseks näevad 2030. aastaks taastuenergiat ette vähemalt 30% suuruse turuosa. Kuid tegevuskavas ennustatakse ka, et edasise sekkumiseta hakkab taastuenergia osakaalu kasv pärast 2020. aastat aeglustuma. Märtsis 2013 avaldatud roheline raamatu „Kliima- ja energiapoliitika raamistik aastani 2030“

[\(COM\(2013\)0169\)](#) jätkuaks tegi komisjon oma 22. jaanuari 2014. aasta teatises „Kliima- ja energiapoliitika raamistik ajavahemikuks 2020–2030“ [\(COM\(2014\)0015\)](#) ettepaneku siduvaid riiklike taastuvenergia valdkonna eesmäärke pärast 2020. aastat mitte enam uuendada. Kohustuslik eesmärk, et 27% tarbitavast energiast peab pärinema taastuvatest energiaallikatest, kehtestatakse ainult ELi tasandil. Komisjon loodab, et kasvuhoonegaaside heitkoguste siduvad riiklikud eesmärgid ergutavad energiasektori kasvu. See kursimuutus on kaasa toonud elavad aruelud nõukogu ja parlamendiga.

Komisjon esitas 30. novembril 2016 laiema energialiidu strateegia [\(COM\(2015\)0080\)](#) raames ettepanekute paketi „Puhas energia kõikidele eurooplastele“ [\(COM\(2016\)0860\)](#). See hõlmab ettepanekut sõnastada uuesti direktiiv taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta [\(direktiiv \(EL\) 2018/2001\)](#), et tõsta EL taastuvenergia valdkonnas ülemaailmsele juhtpositsioonile ja tagada, et täidetakse eesmärk saada 2030. aastaks vähemalt 27% tarbitavast energiast taastuvatest energiaallikatest. Komisjoni ettepanekus võtta vastu uus direktiiv toetatakse samuti taastuvatest energiaallikatest saadud energia kasutamist ja seatakse eesmärgiks tegevus kuues valdkonnas:

- taastuvate energiaallikate laiem kasutuselevõtmine elektrisektoris;
- taastuvenergia lõimimine kütte- ja jahutussektorisse;
- transpordisektori CO₂ heite vähendamine ja sektori mitmekesistamine (seades 2030. aasta taastuvenergia eesmärgiks vähemalt 14% kogu transpordisektori energiatarbimisest);
- klientide mõjuvõimu suurendamine ja nende teavitamine;
- ELi bioenergia säästlikkuse kriteeriumide tugevdamine;
- ELi tasandi kohustusliku eesmärgi õigeaegne ja kulutõhus saavutamine.

Ettepaneku osas sõnastada uuesti direktiiv taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta selle tööstuse, teadusuuringute ja energeetikakomisjoni ning keskkonna-, rahvatervise ja toiduohutuse komisjoni poolt muudetud kujul saavutati esialgne kokkulepe 14. juunil 2018. Kokkuleppes sätestati ELi siduv eesmärk saavutada 2030. aastaks taastuvatest energiaallikatest toodetud energia osakaal 32%. Transpordisektori osas kehtestati eesmärk saavutada 2030. aastaks taastuvatest energiaallikatest toodetud energia osakaal 14%, kusjuures täiustatud biokütuste ja biogaasi osakaal peab olema 3,5% (2025. aastaks 1%). Lisaks kehtestati maantee- ja raudteetranspordi sektoris esimese põlvkonna biokütuste osakaalule 7% ülempiir ning kavandatakse 2030. aastaks palmiõli (ja muude CO₂ heitkoguseid suurendavate toidukultuuripõhiste biokütuste) kasutamise järkjärguliseks lõpetamiseks sertifitseerimiskava kaudu. Tarbijate õigusi taastuvatest energiaallikatest saadud energia omatarbimiseks tugevdati, juhtivaks põhimõtteks muudeti energiatõhususe esikohale seadmine ning sätestati, et taastuvenergia osakaalu kütte- ja jahutussektoris tuleb igal aastal suurendada soovituslikult 1,3% võrra. Euroopa Parlament ja nõukogu võtsid muudetud taastuvenergia direktiivi [\(direktiiv \(EL\) 2018/2001\)](#) ametlikult vastu 2018. aasta detsembris.

D. Toetavad meetmed

Elektritaristu ettevalmistamine taastuvate energiaallikate ulatuslikuks kasutuselevõtuks on energialiidu strateegia üks peamisi eesmärke (vt ka [2.4.7](#) – Energiapoliitika) ning seda toetatakse ka energia tegevuskavas aastani 2050 ja energiataristu paketi (vt ka [2.1.9](#) – Energia siseturg). Taastuvenergiatehnoloogia uue põlvkonna edendamine ja arendamine on samuti üks energiatehnoloogia strateegilise kava (SET-kava) põhiosadest (vt ka [2.4.7](#) – Energiapoliitika).

E. Ressurssidega seotud küsimused

1. Biomass ja biokütused

Biokütuste osas on EL seadnud praegu kaks eesmärki, nimelt saada 2020. aastaks 10% transpordikütusest taastuvatest energiaallikatest (taastuvenergia direktiiv ([2009/28/EÜ](#))) ning kohustada kütusetarnijaid vähendama kütuste kasvuhooonegaaside heitemahukust 2020. aastaks 6% võrra (kütusekvaliteedi direktiiv ([2009/30/EÜ](#))). Oma 22. jaanuari 2014. aasta teatises „Kliima- ja energiapoliitika raamistik ajavahemikuks 2020–2030“ ([COM\(2014\)0015](#)) tegi komisjon ettepaneku loobuda nendest eesmärkidest pärast 2020. aastat. Muutus on seotud sellega, et puudub selgus küsimuses, kuidas vähendada biokütuste tootmisega seotud maakasutuse muutustest tuleneva kaudse heite mõju.

Aastal 2015 muudeti taastuvenergia direktiivi ja kütusekvaliteedi direktiivi, et võtta arvesse ja leevendada negatiivset keskkonnamõju, mida biokütuste tootmine võib maakasutuse kaudse muutuse ja sellega seotud kasvuhooonegaaside heite näol avaldada^[1]. Vastavalt sellele ei või teraviljast ja muudest tärkliiserikastest põllukultuuridest, suhkru- ja õlikultuuridest ning muudest kultuuridest, mida kasvatatakse põllumajandusmaal põhikultuuridena peamiselt energia tootmiseks, toodetud biokütustest saadud energia osakaal liikmesriikide transpordisektori energia lõpptarbimises olla 2020. aastal suurem kui 7%.

Pärast biomassile esitatavate mittesiduvate kriteeriumide avaldamist 2010. aasta veebruaris ([COM\(2010\)0011](#)) otsustas komisjon meetmed uuesti läbi vaadata, et hinnata oma esialgsete soovitude edukust ja teha kindlaks, kas tulevikus oleks vaja kohustuslikke standardeid. Komisjoni 2016. aasta novembri läbivaadatud taastuvenergiadirektiivi ettepanek ([COM\(2016\)0767](#)) hõlmab transpordis kasutatavate biokütuste ning soojus- ja elektrienergiasektoris kasutatavate vedelate biokütuste ja tahkete ja gaasiliste biomasskütuste uuendatud säästlikkuse kriteeriume. Ettepanek hõlmab täiustatud biokütuste 3%list alaeesmärki. Kuigi esimese põlvkonna biokütustele kehtiv 7% ülempiir säilitatakse, nähakse kütusetarnijatele ELi tasandil ette kohustus tagada vähese heitega ja taastuvallikatest toodetud kütuse teatav osakaal (6,8%) ning laiendatakse ELi bioenergia säästlikkuse kriteeriumide kohaldamisala (et hõlmata biomassi ja biogaasi tootmine soojus- ja jahutusenergiaks ning elektrienergia tootmiseks).

[1]Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. septembri 2015. aasta direktiiv (EL) 2015/1513, millega muudetakse direktiivi 98/70/EÜ bensiini ja diislikütuse kvaliteedi kohta ning direktiivi 2009/28/EÜ taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta (ELT L 239, 15.9.2015, lk 1).

2. Avamere tuuleenergia ja ookeanienergia

Seoses 2008. aasta novembris antud teise strateegilise energiaülevaatega avaldas komisjon 13. novembril 2008 teatise „Avamere tuuleenergia: meetmed, mida on vaja võtta energiapoliitika 2020. aasta ja edaspidiste eesmärkide saavutamiseks“ ([COM\(2008\)0768](#)), mille eesmärk oli soodustada mere ja avamere tuuleenergia arendamist ELis.

Komisjon avaldas 20. jaanuaril 2014 tegevuskava, mille eesmärk on toetada ookeanienergia, sh laineenergia, loodete energia, ookeani soojusenergia muundamise ja soolsusgradiendi energia kasutuselevõtmist (teatis „Sinine energia. Meetmed, mis on vajalikud Euroopa merede ja ookeanide energiapotentsiaali arendamiseks 2020. aastaks ja pärast seda“ ([COM\(2014\)0008](#))).

EUROOPA PARLAMENDI ROLL

Euroopa Parlament on pidevalt toetanud taastuvate energiaallikate kasutamist ning rõhutanud vajadust seada kohustuslikud eesmärgid 2020. aastaks^[2] ja hiljem ka 2030. aastaks. Veebruaris 2014 võttis parlament vastu resolutsiooni^[3], milles kritiseeritakse komisjoni ettepanekuid 2030. aasta kliima- ja energiapoliitika raamistiku kohta, märkides, et need on lühinägelikud ega ole piisavalt ambitsioonikad. Parlament nõudis, et ELi tasandil kehtestataks siduvate riiklike eesmärkide abil täidetav kohustus saavutada taastuvenergia osakaal 30% energiatarbimisest ning et transpordikütuse valdkonna eesmärged laiendataks 2020. aasta järgsele ajale.

Lisaks on parlament varem nõudnud, et kaugemas perspektiivis töötataks välja kogu ELi hõlmav taastuvate energiaallikate kasutamise stiimulite süsteem^[4], ja pooldanud nutivõrkude tehnoloogia^[5] toetamist. Samuti on parlament korduvalt palunud, et komisjon esitaks ettepaneku taastuvenergiat kasutavate kütte- ja jahutussüsteemide õigusraamistiku kohta, et suurendada taastuvate energiaallikate osakaalu energiatootmises.

Taastuvenergia direktiivi vastuvõtmisega karmistas parlament mitmeid mehhanisme ja muutis neid selgemaks, luues samas süsteemi, millega põhjalikumalt tagada kogu poliitika keskkonnasäästlikkus. Eelkõige oli Euroopa Parlamendil oluline roll järgmises:

- taastuvatest energiaallikatest pärineva transpordikütuse kasutamise eesmärgi tingimuslikkuse määratlemine, sätestades biokütustele kvantitatiivsed ja kvalitatiivsed säästlikkuskriteeriumid (sotsiaalne jätkusuutlikkus, maakasutusõigused, mõju toiduga kindlustatusele ja toiduhindadele jne), osutades eriti maakasutuse kaudse muutmisega seotud probleemidele;

[2]Euroopa Parlamendi 29. septembri 2005. aasta resolutsioon taastuva energia osakaalu kohta ELis ja konkreetsed tegevusettepanekud (ELT C 227 E, 21.9.2006, lk 599), 14. veebruari 2006. aasta resolutsioon kütmise ja jahutamise kohta taastuvatest energiaallikatest (ELT C 290 E, 29.11.2006, lk 115), 14. detsembri 2006. aasta resolutsioon biomassi ja biokütuste strateegia kohta (ELT C 317 E, 23.12.2006, lk 890) ja 25. septembri 2007. aasta resolutsioon Euroopa taastuvenergia tegevuskava kohta (ELT C 219 E, 28.8.2008, lk 82).

[3]Euroopa Parlamendi 5. veebruari 2014. aasta resolutsioon kliima- ja energiapoliitika raamistiku kohta aastani 2030 (ELT C 93, 24.3.2017, lk 79).

[4]Euroopa Parlamendi 25. novembri 2010. aasta resolutsioon uue Euroopa energiastrateegia 2011–2020 väljatöötamise kohta (ELT C 99 E, 3.4.2012, lk 64).

[5]Euroopa Parlamendi 5. juuli 2011. aasta resolutsioon energiainfrastruktuuri prioriteetide kohta aastaks 2020 ja pärast seda (ELT C 33 E, 5.2.2013, lk 46).

- taastuenergia juurdepääsu tagamine elektrivõrgu taristule;
- 2014. aasta läbivaatamisklausli rolli piiramine, et vältida uusi läbirääkimisi kohustuslike eesmärkide üle.

Märtsis 2013 kiitis parlament heaks energia tegevuskava aastani 2050^[6] ning palus komisjonil võimalikult kiiresti esitada 2030. aasta poliitikaraamistik, sh vahe-eesmärgid ja eesmärgid kasvuhoonegaaside heitkoguste, taastuenergia ja energiatõhususe valdkonnas. Resolutsioonis rõhutati eelkõige seda, kui tähtis on stabiilne reguleeriv raamistik taastuenergiasse tehtavate investeeringute stimuleerimiseks ning et taastuenergiapoliitikat tuleks rohkem teha Euroopa tasandil, kasutades täielikult ära kehtivaid koostöökokkuleppeid, ning detsentraliseeritud tootmise ja mikrotootmise spetsiifilist rolli. Parlament palus komisjonil esitada analüüsi ja ettepanekud taastuvate energiaallikate säästvaks ja tõhusamaks kasutuselevõtmiseks ELis.

Juunis 2016 võttis Euroopa Parlament vastu resolutsiooni^[7] taastuenergia kasutuselevõttu käsitleva arenguaruande kohta, milles komisjonil palutakse esitada ambitsioonikam 2030. aasta kliima- ja energiapakett, millega suurendatakse ELi taastuvate energiaallikate eesmärki vähemalt 30%ni ning mida rakendatakse individuaalsete riiklike eesmärkide kaudu. Taastuenergia direktiivi läbivaatamisel tuleb minimaalselt aluseks võtta 2020. aastaks juba kokku lepitud eesmärgid. Parlament toetas 17. jaanuaril 2018. aastal 2030. aastaks vähemalt 35% energia saamist taastuvatest energiaallikatest^[8] ja kinnitas omatarbeks toodetud energia tarbimist kui õigust.

Novembris 2016 esitas komisjon ettepaneku sõnastada uuesti direktiiv taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta. Kokkuleppes sätestati ELi siduv eesmärk saavutada 2030. aastaks taastuvatest energiaallikatest toodetud energia osakaal 32%. Parlament ja nõukogu võtsid teksti ametlikult vastu 2018. aasta detsembris ([direktiiv \(EL\) 2018/2001](#)). Liikmesriigid peavad muudetud direktiivi oma õigusesse üle võtma 30. juuniks 2021. Muudetud direktiiv hakkab kehtima alates 1. juulist 2021.

Jaanuaris 2020 võttis parlament vastu resolutsiooni^[9] Euroopa rohelise kokkuleppe kohta, mis on Euroopa roheline pakt ja mille komisjon esitas 2019. aasta detsembris. Parlament esitas rea soovitusi, sealhulgas puhta, taskukohase ja kindla energiaga varustamise kohta. Sellest lähtudes nõudis ta, et taastuenergia direktiivi muudetakse ja et igale liikmesriigile seataks siduvad riiklikud sihtmärgid, ning soovitas rakendada energiatõhususe esikohale seadmise põhimõtet kõigis sektoreis ja poliitikavaldkondades.

[6]Euroopa Parlamendi 14. märtsi 2013. aasta resolutsioon energia tegevuskava kohta aastani 2050 ja tuleviku kohta koos energiaga (ELT C 36, 29.1.2016, lk 62).

[7]Euroopa Parlamendi 23. juuni 2016. aasta resolutsioon taastuenergia kasutuselevõttu käsitleva arenguaruande kohta (ELT C 91, 9.3.2018, lk 16).

[8]<http://www.europarl.europa.eu/news/et/press-room/20180112IPR91629/parlament-toetas-ambitsioonikaid-taastuenergia-ja-energiatõhususe-eesmarke>

[9]Euroopa Parlamendi 15. jaanuari 2020. aasta resolutsioon Euroopa rohelise kokkuleppe kohta (Vastuvõetud tekstid, [P9_TA\(2020\)0005](#)).

Matteo Ciucci
02/2020

